

Republica Moldova

GUVERNUL

HOTĂRÎRE Nr. HG418/2009
din 09.07.2009

**cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Producerea, certificarea,
controlul
și comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol”**

Publicat : 17.07.2009 în MONITORUL OFICIAL Nr. 112-114 art. 480 Data intrării în vigoare

*Versiune în vigoare din 04.12.2009 în baza modificărilor prin
[HG793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009](#)*

În temeiul Legii nr.420-XVI din 22 decembrie 2006 privind activitatea de reglementare tehnică(Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 36-3 8, a rt. 141) , cu modificările și completările ulterioare, și Legii viei și vinului nr .57 -XVI din 10 martie 2006 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.75-78, art. 314), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOT ARAȘTE:

1. Se aprobiă Reglementarea tehnică "Producerea, certificarea, controlul și comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol" (se anexează).

2. Prezenta hotărîre intră în vigoare peste trei luni de la data publicării.

PRIM-MINISTRU Zinaida GRECEANÎ

Contrasemnează:

Ministrul agriculturii

și industriei alimentare Anatolie Gorodenco

Nr. 418. Chișinău, 9 iulie 2009.

Aprobată

prin Hotărîrea Guvernului nr. 418

din 9 iulie 2009

Reglementarea tehnică “Producerea, certificarea, controlul și comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol” creează cadrul necesar aplicării Directivei 68/193/CEE a Consiliului Comunităților Europene din 9 aprilie 1968 privind comercializarea materialului pentru înmulțirea vegetativă a viței-de-vie, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene JO L 93, 17 aprilie 1968, p. 15-23.

I. Domeniu de aplicare

1. Reglementarea tehnică „Producerea, certificarea, controlul și comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol” (în continuare - Reglementare tehnică) stabilește cerințe esențiale pentru producerea și comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol, schema tehnologică și condițiile de producere, controlul fitosanitar și testarea, certificarea, controlul producerii și comercializării materialului de înmulțire și săditor viticol.

2. Prevederile prezentei Reglementări tehnice sînt obligatorii pentru producătorii și vînzătorii de material de înmulțire și săditor viticol, birourile de proiectare a plantațiilor perene, laboratoarele de testare, Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer și subdiviziunile lui teritoriale, **Ministerul Agriculturii și Industriei substituit prin Hotărîrea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009** și alte autorități administrative.

3. Grupele de produse din domeniul reglementat asupra cărora se extind cerințele prezentei Reglementări tehnice sînt materialul de înmulțire viticol (poziția tarifară 0602 10 100) și materialul săditor viticol (poziția tarifară 0602 20 100).

II. Noțiuni principale

4. În sensul prezentei Reglementări tehnice, noțiunile principale utilizate se definesc după cum urmează:

- 1) viță-de-vie - plantele de genul *Vitis* (L), care sînt destinate producției de struguri sau utilizării în calitate de material săditor pentru aceleași plante;
- 2) clonă - descendență vegetativă a unui soi conformă cu o tulpină de viță- de-vie aleasă pentru puritatea soiului, caracterele fenotipice și starea fitosanitară;
- 3) coarde altoi - lăstari maturați de un an, obținuți din plantații destinate producerii de butași pentru altoire sau înrădăcinare, precum și din plantațiile producătoare de struguri;
- 4) coarde portaltoi - lăstari maturați de un an, obținuți din plantații destinate producerii de butași portaltoi pentru altoire sau înrădăcinare;
- 5) butași altoi - fracțiuni de coarde sau lăstari de viță-de-vie cu unul sau mai mulți ochi, destinate producerii de vițe altoite;
- 6) butași portaltoi - fracțiuni de coarde sau lăstari de viță de vie, destinate formării părții subterane la producerea vițelor altoite;
- 7) butași altoiți - butași obținuți drept rezultat al aplicării altoirii la masă;
- 8) butași pentru înrădăcinare - fracțiuni de coarde sau lăstari de viță de vie, destinate pentru înrădăcinare;
- 9) vițe altoite - fracțiuni de coarde sau lăstari de viță-de-vie, îmbinate prin altoire, avînd rădăcini și lăstari sau cordițe;

- 10) vițe pe rădăcini proprii - fracțiuni de coarde sau lăstari de viță-de-vie de soiuri pentru struguri, având rădăcini și lăstari sau cordițe;
- 11) vițe portaltoi - fracțiuni de coarde sau lăstari de viță-de-vie de soiuri portaltoi, având rădăcini și lăstari sau cordițe;
- 12) vițe vegetante - fracțiuni de coarde sau lăstari de viță-de-vie, precum și cele îmbinate prin altoire, crescute pe substrat nutritiv, care se plantează în stare vegetantă;
- 13) puritatea soiului - frecvență a plantelor (butucilor, coardelor, butașilor, vițelor) care posedă toate caracterele și însușirile ereditare tipice soiului, exprimată în procente;
- 14) puritate tehnică - puritate a materialului de înmulțire și săditor viticol, condiționată de corespunderea acestuia cerințelor tehnice de calitate, exprimată în procente;
- 15) plantație de conservare - plantație specială înființată cu material săditor de categoria „Materialul amelioratorului” și destinată obținerii materialului de înmulțire de categoria „Prebază”;
- 16) plantație de preînmulțire - plantație specială înființată cu material săditor de categoria „Prebază” și destinată obținerii materialului de înmulțire de categoria „Bază”;
- 17) unitate de selecție - unitate specializată în producerea materialului săditor viticol de categoria „Prebază”;
- 18) unitate de preînmulțire - unitate specializată în producerea materialului săditor viticol de categoria „Bază”.

5. Alte noțiuni utilizate în ramura viticolă, care trebuie respectate la producerea și certificarea materialului de înmulțire și săditor viticol, sînt definite în art. 2 al Legii viei și vinului nr. 57-XVI din 10 martie 2006 și în art.1 al Legii nr. 659-XIV din 29 octombrie 1999 despre semințe.

III. Cerințe esențiale de producere

6. Materialul de înmulțire viticol se constituie din coarde altoi, coarde portaltoi, butași altoi, butași portaltoi și butași altoiți.

7. Materialul săditor viticol se constituie din vițe altoite, provenite din butași altoiți, vițe pe rădăcini proprii (nealtoite), provenite din butași de soiuri pentru struguri și vițe portaltoi, provenite din butași de soiuri portaltoi.

8. Materialul de înmulțire și săditor viticol, în funcție de valoarea biologică, se produce de următoarele categorii: „Materialul amelioratorului”, „Prebază”, „Bază”, „Certificat”, „Standard” și „Obișnuit”, prevăzute la art.8 al Legii viei și vinului nr. 57-XVI din 10 martie 2006.

9. Conform stării fitosanitare, materialul de înmulțire și săditor viticol se clasifică după cum urmează:

- 1) liber de viroze, de cancer bacterian (*Agrobacterium tumefaciens vitis*) și de alți agenți patogeni cu caracter restrictiv;
 - 2) testat la viroze și la forma latentă a cancerului bacterian (*Agrobacterium tumefaciens vitis*);
 - 3) nontestat la viroze și la forma latentă a cancerului bacterian (*Agrobacterium tumefaciens vitis*).
10. Conform stării fiziologice, materialul de înmulțire și săditor viticol se clasifică, după caz, în butași maturați (în stare lemnificată), butași vegetanți (în stare erbacee), vițe maturate (cu cordițe lemnificate) și vițe vegetante (cu cordițe în stare erbacee).
11. Conform vârstei, materialul săditor viticol se clasifică în vițe de 3-4 luni, vițe de un an și vițe de doi ani.
12. Conform provenienței, materialul de înmulțire și săditor viticol poate fi din soiuri și clone de soi.
13. Producerea materialului de înmulțire și săditor viticol, sub aspectul categoriilor biologice, se efectuează în unitățile de selecție, unitățile de preînmulțire și unitățile de înmulțire (pepinierile viticole):
- 1) materialul săditor viticol de categoria „Prebază” se produce în unitățile de selecție - instituțiile de cercetări științifice, academice și de profil sau subdiviziunile acestora, abilitate de **Ministerul Agriculturii și Industrii substituit prin Hotărârea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009;**
 - 2) materialul săditor viticol de categoria “Bază” se produce în unitățile de preînmulțire - instituțiile de cercetări științifice de profil sau subdiviziunile acestora, precum și în unele unități de înmulțire, care dispun de laboratoare științifice, abilitate de **Ministerul Agriculturii și Industrii substituit prin Hotărârea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009;**
 - 3) materialul de înmulțire și săditor viticol de categoriile “Certificat”, “Standard” și “Obișnuit” se produce în unitățile de înmulțire - agenți economici licențiați, în modul stabilit, în domeniul respectiv;
 - 4) producerea materialului de înmulțire și săditor viticol de categoriile “Certificat”, “Standard” și “Obișnuit” poate fi efectuată și de unitățile de selecție și cele de preînmulțire, iar de categoria „Bază” - și de unitățile de selecție, în cazul unei evidențe distincte la producerea materialului de categoriile nominalizate.
14. Producerea materialului de înmulțire și săditor viticol se efectuează în plantații de conservare, plantații de preînmulțire, plantații portaltoi, plantații altoi și în școli de vițe:
- 1) materialul de înmulțire de categoria „Prebază” se obține în plantațiile de conservare în care plantele se testează individual ca fiind libere de principalele boli virotice și de cancerul bacterian;

- 2) materialul de înmulțire de categoria „Bază” se obține în plantațiile de preînmulțire în care plantele se testează, în modul stabilit, ca fiind libere de principalele boli virotice și de cancerul bacterian;
 - 3) materialul de înmulțire de categoriile “Certificat” și “Standard” se obține în plantațiile portaltoi și plantațiile altoi în care plantele se testează, în modul stabilit, la principalele boli virotice și la cancerul bacterian;
 - 4) materialul de înmulțire de categoria “Obișnuit” se obține în plantațiile de producție pentru struguri în care se efectuează, în modul stabilit, recunoașterea și selecția în masă;
 - 5) materialul săditor viticol de diferite categorii se obține preponderent în școlile de vițe.
15. Categoria plantațiilor corespunde cu categoria materialului săditor utilizat la înființarea acestora, iar categoria materialului de înmulțire obținut este cu o categorie mai inferioară. Categoria școlilor de vițe corespunde cu categoria materialului de înmulțire, utilizat la plantare.
16. Materialul de înmulțire și săditor viticol trebuie să posede o puritate de soi pentru categoriile “Prebază”, „Bază”, „Certificat” și „Standard” de 100 %, pentru categoria “Obișnuit” - de minimum 95%. Se admite o toleranță de 1 % în cazul materialului de categoria “Standard”.
17. Puritatea tehnică a materialului de înmulțire și săditor viticol trebuie să fie de minimum 96 %.
18. Respectarea prevederilor standardelor conexe la prezenta Reglementare tehnică referitoare la condițiile tehnice de calitate ale materialului de înmulțire și săditor viticol conferă prezumția conformității cu cerințele prezentei Reglementări tehnice.
19. Materialul de înmulțire și săditor viticol se comercializează în mănunchiuri și în ambalaje (pachete, baloturi etc.) sau la bucată. Mănunchiurile și ambalajele de material de înmulțire și săditor viticol trebuie să fie închise astfel încât să nu poată fi deschise fără a deteriora sistemul de închidere și/sau eticheta. Ambalajul nu trebuie să prezinte urme de manipulare.
- Pentru asigurarea unei marcări adecvate, dispozitivul de închidere trebuie să includă cel puțin eticheta sau un sigiliu. Orice nouă închidere se efectuează de organele abilitate.
20. Etichetele sînt elemente de marcarea a diferitelor categorii de material de înmulțire și săditor viticol și se eliberează producătorului numai pentru materialul de înmulțire și săditor viticol destinat comercializării.
21. Etichetele se editează la comanda Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer, în baza cererii producătorului, prezentată acesteia cu cel puțin 25 zile înainte de certificarea materialului de înmulțire și săditor viticol.

Cheltuielile ocazionate de emiterea etichetelor sînt suportate de producătorii de material de înmulțire și săditor viticol.

22. În funcție de categoria materialului de înmulțire și săditor viticol, etichetelor li se atribuie o anumită culoare:

- 1) „Prebază” - albă cu o dungă violetă pe diagonală;
- 2) „Bază” - albă;
- 3) „Certificat” - albastră;
- 4) „Standard” - galbenă (portocalie);
- 5) „Obișnuit” - roșie.

23. Pe etichetă sau pe ambalaj se indică următoarea informație:

- 1) țara de origine;
- 2) autoritatea abilitată pentru certificare sau control;
- 3) tipul materialului;
- 4) categoria;
- 5) soiul și, după caz, clona. Cu referință la vițele altoite, indicațiile privind soiul și/sau clona se aplică pentru portaltoi și pentru altoi;
- 6) numărul lotului;
- 7) cantitatea;
- 8) expeditorul (adresa);
- 9) destinatarul (adresa);
- 10) data producerii (campania agricolă);
- 11) actul normativ și documentul normativ pentru produsul respectiv;
- 12) alte informații ce nu contravin legislației în vigoare.

24. Etichetele se eliberează și se înregistrează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer în registrul de evidență a etichetelor.

În registrul se indică: denumirea agentului economic, denumirea materialului de înmulțire și săditor viticol, soiul și clona de soi, cantitatea etichetelor, culoarea etichetelor, numărul de control al etichetelor și numărul de ordine (de la ... pînă la ...), numerele etichetelor folosite, numerele etichetelor deteriorate, numerele etichetelor pierdute sau dispărute din această serie.

25. Darea de seamă despre folosirea etichetelor de către producători se prezintă anual Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer:

- 1) pentru materialul de înmulțire - pînă la 1 martie;
- 2) pentru vițele maturate - pînă la 1 iunie;
- 3) pentru vițele vegetante - pînă la 1 august.

IV. Schema tehnologică de producere a materialului de înmulțire și săditor viticol

26. Schema tehnologică de producere a materialului de înmulțire și săditor viticol trebuie să includă următoarele etape:

- 1) crearea, testarea și înregistrarea soiurilor și clonelor de soi;
- 2) organizarea plantațiilor de conservare a clonelor;
- 3) fondarea plantațiilor de preînmulțire;
- 4) înființarea plantațiilor portaltoi și plantațiilor altoi;
- 5) producerea materialului de înmulțire și săditor viticol.

27. Crearea soiurilor și clonelor de soi se realizează prin metode aprobate, conform unor metodici (scheme) aprobate de Consiliul științific al instituției științifice de profil.

28. Testarea și înregistrarea soiurilor și clonelor de soi se efectuează conform legislației în vigoare de către Comisia de Stat pentru Testarea Soiurilor de Plante, cu aprobare de către Consiliul Național pentru Soiurile de Plante.

29. Organizarea plantațiilor de conservare a soiurilor și clonelor de soi se realizează de unitățile de selecție, care preiau soiurile sau clonele, le testează la bolile virotice și la cancerul bacterian, le tratează, după caz, de acestea, și le multiplică în condiții adecvate, asigurînd conservarea soiurilor și clonelor de soi pe întreaga durată de multiplicare.

30. Fondarea plantațiilor de preînmulțire se efectuează de către unitățile de preînmulțire.

Unitățile de preînmulțire produc și comercializează materialul de înmulțire și săditor viticol de categoria „Bază”, destinat înființării plantațiilor portaltoi și celor altoi, producătoare de material „Certificat”.

31. Înființarea plantațiilor portaltoi și celor altoi se efectuează de către unitățile de înmulțire, licențiate în conformitate cu prevederile Legii nr. 451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător.

32. Producerea materialului de înmulțire și săditor viticol se realizează de către unitățile de înmulțire, în conformitate cu cerințele prezentei Reglementări tehnice și/sau standardelor conexe la prezenta Reglementare tehnică.

Unitățile de înmulțire produc material de înmulțire și săditor de categoriile „Certificat”, „Standard” și „Obișnuit”.

În cazul producerii materialului de diferite categorii, procesul de multiplicare este supus unei supravegheri distincte pentru fiecare categorie din partea Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer și subdiviziunile sale teritoriale.

33. Unitățile de înmulțire licențiate sînt înscrise în Registrul producătorilor de material de înmulțire și săditor viticol, conform Legii despre semințe.

34. Producătorii trebuie să dispună, după caz, de plantații portaltoi și plantații altoi, atelier (complex) pentru altoire, școală de vițe cu asolamentul respectiv, încăperi (depozite) pentru păstrarea materialului de înmulțire și săditor viticol, mașini agricole, utilaje, echipamente și inventar de profil, precum și de personal cu pregătire de profil.

35. Producerea materialului de înmulțire și săditor viticol de soiuri și clone de soi pe durata termenului de valabilitate al brevetului pentru soi, se desfășoară cu acordul în scris al amelioratorului sau menținătorului, sub controlul Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer.

V. Condițiile de producere a materialului de înmulțire și săditor viticol

36. La producerea materialului de înmulțire trebuie respectate următoarele condiții:

- 1) fondarea plantațiilor-mamă (portaltoi, altoi, preînmulțire) conform proiectelor de înființare, elaborate de birouri de proiectare licențiate;
- 2) respectarea perioadei de repaus al terenului destinat înființării plantațiilor- mamă, în funcție de categoria și tipul plantației;
- 3) neinfectarea solului de organisme dăunătoare viței-de-vie, în special cu nematozi - vectori ai virusurilor viței-de-vie;
- 4) izolarea spațială a plantațiilor-mamă de plantații viticole de alte categorii;
- 5) limitarea accesului în plantațiile-mamă a tehnicii, a personalului neantrenat în producere și a animalelor;
- 6) efectuarea anuală a controlului fitosanitar și testărilor la prezența bolilor virotice și formei latente a cancerului bacterian, conform prevederilor prezentei Reglementări tehnice;
- 7) întreținerea plantațiilor-mamă într-o stare de cultură adecvată, care ar permite efectuarea unui control eficient privind autenticitatea (identitatea) și puritatea biologică a soiului (clonei de soi);
- 8) efectuarea la timp și calitativă în plantațiile-mamă a procedurilor tehnologice de bază - întreținerea solului în stare afinată și liberă de buruieni, îndeplinirea operațiilor în verde, aplicarea fertilizanților, protecția fitosanitară pentru prevenirea sau combaterea atacului de diferite boli și dăunători etc.

37. Plantațiile de preînmulțire se înființează cu material săditor de categoria „Prebază”, iar cele de portaltoi și altoi - cu material săditor de categoria „Bază”.

38. Perioada de repaus al terenului (de replantare) pentru înființarea plantațiilor de preînmulțire constituie 12 ani, a plantațiilor portaltoi și altoi pe soluri mai grele (argilo-nisipoase) - 10 ani, pe soluri mai ușoare (nisipo-argiloase) - 8 ani.

39. Înființarea plantațiilor-mamă se admite doar pe terenuri solul cărora a fost testat la prezența nematozilor - vectori ai virusurilor și este liber de aceștia.

40. Izolarea spațială a plantațiilor de preînmulțire se efectuează prin îngrădire, iar a plantațiilor portaltoi și celor altoi - prin fîșii de izolare cu distanța minimă de 10 m față de alte plantații viticole.

41. Accesul în plantațiile-mamă se limitează prin șanțuri (0,8x1,0 m) și bară.

42. Controlul fitosanitar al plantațiilor-mamă se efectuează anual, conform prevederilor prezentei Reglementări tehnice, prin examinarea vizuală a butucilor în scopul depistării simptomelor bolilor virotice, cancerului bacterian și altor organisme dăunătoare, inclusiv agenți patogeni, cu caracter restrictiv pentru vița- de-vie.

Lista organismelor dăunătoare cu caracter restrictiv pentru vița-de-vie se aprobă de către **Ministerul Agriculturii și Industriei substituit prin Hotărîrea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009**, în comun cu Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer, la propunerea instituției științifice de profil.

43. În cazul depistării unor butuci afectați de organisme dăunătoare cu caracter restrictiv, aceștia se elimină din plantații, ulterior solul se testează la prezența nematozilor și se dezinfectează. După caz, golurile se completează prin plantarea materialului săditor de același soi și clonă, de categorie corespunzătoare plantației, cu respectarea măsurilor de prevenire a reinfectării.

44. Butucii cu o dezvoltare slabă sau afectați de organisme dăunătoare, altele decît cele cu caracter restrictiv, se marchează distinct și înainte de recoltare, coardele de la butucii marcați se elimină.

45. Testărilor anuale la prezența bolilor virotice (testul ELISA etc.) și formei latente a cancerului bacterian în plantațiile de conservare a clonelor sînt supuși toți butucii; în plantațiile-mamă este supus un număr anumit de butuci (%), în funcție de categoria materialului de înmulțire, și anume:

1) la bolile virotice - „Bază” - 30 %, „Certificat” - 20 %, „Standard” - 10 %;

2) la cancerul bacterian - „Bază” - 10 %, „Certificat” - 5 %, „Standard” - 2,5 %.

Materialul de înmulțire destinat comercializării se testează în mod obligatoriu, iar cel utilizat la producerea materialului săditor de pepiniera viticolă respectivă - la discreția agentului economic.

46. Plantațiile-mamă, conform criteriului de vîrstă, se clasifică în:

1) plantații tinere - 2-3 ani după plantare (portaltoi - 2 ani, altoi - 3 ani);

2) plantații ce intră în productivitate - anul 3-4 după plantare (portaltoi - anul 3, altoi - anul 4);

3) plantații productive - anul 4-5 după plantare (portaltoi - anul 4, altoi - anul 5).

47. Îngrijirea plantațiilor-mamă se efectuează în conformitate cu îndrumările agrotehnice, elaborate de instituțiile științifice de profil și aprobate de Consiliul tehnico-științific al **Ministerul Agriculturii și Industriei substituit prin Hotărârea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009.**

În cazul în care s-au depistat abateri evidente în tehnologia de îngrijire a plantațiilor-mamă, acestea, prin concluzia unei comisii, se declasează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer.

Comisia este creată de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer și include: inspectori, savanți ai instituțiilor de profil, reprezentanți ai **Ministerul Agriculturii și Industriei substituit prin Hotărârea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009** și pepinierelor viticole.

48. În plantațiile altoi producția principală se consideră coardele altoi, iar strugurii - producție auxiliară, care nu trebuie să depășească 5 t/ha.

49. Productivitatea plantațiilor altoi și portaltoi se exprimă în butași standard cu lungimea de 8 ochi, iar plantațiilor portaltoi - în butași standard cu lungimea de 0,5 m.

50. Termenul de exploatare a plantațiilor de preînmulțire, de la intrarea acestora în productivitate, este de 9 ani, al plantațiilor altoi și portaltoi de categoriile „Bază” - de 12 ani și „Certificat” - de 15 ani.

51. Termenul de exploatare a plantațiilor-mamă, întreținute într-o stare adecvată, poate fi prelungit, cu permisiunea Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer, doar în cazul în care rezultatele testărilor anuale ale butucilor la prezența virusurilor și formei latente a cancerului bacterian sînt negative.

52. Producerea butașilor altoiți se efectuează în ateliere sau complexe pentru altoire, care trebuie să dispună de următoarele secții (încăperi):

1) pentru păstrarea materialului de înmulțire și săditor viticol (frigidere, subsoluri, beciuri, șoproane). Păstrarea materialului maturat de categoriile „Prebază” și „Bază” se admite doar în frigidere;

2) pentru pregătirea portaltoiului și altoiului către altoire, precum și a butașilor pentru înrădăcinare;

3) pentru umectarea butașilor portaltoi și altoi, precum și a butașilor destinați înrădăcinării;

4) pentru preforțarea butașilor portaltoi și forțarea părții bazale a butașilor destinați

înrădăcinării;

- 5) pentru altoirea viței-de-vie la masă;
- 6) pentru parafinarea și ambalarea butașilor altoiți;
- 7) pentru forțarea butașilor altoiți;
- 8) pentru călirea butașilor altoiți;
- 9) sere pentru producerea vițelor vegetante.

53. Pentru altoire și înrădăcinare se admite doar materialul de înmulțire viticol care a fost recoltat în termene optime și păstrat în condiții adecvate, cu respectarea îndrumărilor agrotehnice, aprobate de Consiliul tehnico-științific al **Ministerul Agriculturii și Industriei substituit prin Hotărîrea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009** și prevederilor prezentei Reglementări tehnice.

54. Materialul de înmulțire viticol de categoriile "Prebază" și "Bază", utilizat la altoire și înrădăcinare, trebuie să fie liber de viroze și de forma latentă a cancerului bacterian, iar de categoriile „Certificat” și „Standard” - liber sau testat la viroze.

Gradul de afectare de forma latentă a cancerului bacterian pentru materialul de categoriile „Certificat” și „Standard” nu trebuie să depășească 7% și, respectiv, 10%.

55. În scopul neadmiterii răspîndirii și reinfectării materialului de înmulțire de forma latentă a cancerului bacterian, butașii portaltoi și altoi - înainte de altoire, butașii altoiți - după altoire și înainte de plantare se tratează cu produse de uz fitosanitar permise, conform legislației fitosanitare și recomandărilor de utilizare a acestora, anexate la produsele în cauză.

56. Categoria butașilor altoiți corespunde categoriei materialului de înmulțire utilizat. În cazul în care pentru altoire se folosesc componente (portaltoi și altoi) de diferite categorii, categoria butașilor altoiți este determinată de cea mai inferioară categorie a materialului de înmulțire.

57. Producerea butașilor altoiți de diferite categorii se efectuează în încăperi separate, cu utilaje și echipamente distincte.

58. Producerea materialului săditor viticol se realizează în școli de vițe și pe teren protejat, cum ar fi sere, solarii etc., prin cultura de sol, amestecuri nutritive, substraturi sterile, hidroponică și aeroponică.

59. Producerea materialului săditor de categoriile "Prebază" și "Bază" se realizează strict în condiții care să excludă afectarea secundară de principalele boli virotice și bacteriene.

60. La producerea materialului săditor în școlile de vițe trebuie să fie respectate următoarele condiții:

- 1) școlile de vițe pentru producerea materialului săditor de categoriile "Bază" și „Certificat”

se amplasează în asolamente speciale, cu cel puțin patru sole;

2) termenul de repaus al terenului asolamentului școlii de vițe după plantațiile viticole, pentru producerea materialului săditor de categoria „Bază”, este de 10 ani, „Certificat” – de 8 ani și de alte categorii – de 6 ani;

3) premergătorii școlii de vițe trebuie să fie culturi agricole cu perioada de recoltare mai timpurie, cel târziu luna august, liberi de boli și dăunători comuni cu cei ai viței-de-vie;

4) pentru școlile de vițe se admit doar terenuri cu soluri libere de nematozi – vectori ai virusurilor (testul la prezența acestora este obligatoriu);

5) izolarea spațială a școlilor de vițe de alte plantații viticole trebuie să fie de cel puțin 20 m;

6) școlile de vițe pentru producerea materialului săditor liber de viroze trebuie să fie izolate spațial de cele de categoria „Obișnuit” cu cel puțin 20 m;

7) accesul în școlile de vițe trebuie să fie limitat prin șanțuri (0,8x1,0 m) de evacuare a apelor și bară;

8) controlul fitosanitar se efectuează în scopul constatării manifestării simptomelor bolilor virotice și cancerului bacterian;

9) școlile de vițe sînt testate în mod obligatoriu la prezența bolilor virotice (testul ELISA) și cancerului bacterian;

10) școlile de vițe sînt protejate de vectori ai bolilor virotice și cancerul bacterian etc.;

11) procedeele tehnologice de bază se efectuează la timp și calitativ, în conformitate cu îndrumările agrotehnice, aprobate de Consiliul tehnico-științific al **Ministerul Agriculturii și Industriei substituit prin Hotărîrea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009**

61. Plantarea butașilor altoiți sau a butașilor pentru înrădăcinare de diferite categorii libere de viroze în școlile de vițe se efectuează pe tarlale distincte, iar pe soiuri și clone de soi – pe loturi separate, marcate prin indicatoare.

62. Impuritățile identificate în timpul recunoașterii în școlile de vițe, precum și materialul săditor cu simptome caracteristice bolilor virotice se elimină prin tăiere cu foarfeca sub punctul de altoire și, respectiv, sub punctul de inserție al cordiței principale, în cazul vițelor pe rădăcini proprii.

63. La producerea vițelor în ghivece nutritive, în cultură hidroponică sau pe strat nutritiv (în sere, solarii etc.) se utilizează doar amestecuri nutritive și substraturi libere de nematozi (vectori de boli virotice) și de cancer bacterian.

64. Producerea materialului de înmulțire și săditor viticol de categoria „Obișnuit” se realizează conform art.8 alin. (3) al Legii viei și vinului nr. 57-XVI din 10 martie 2006.

VI. Controlul fitosanitar și testarea virusologică și bacteriologică

65. Controlul fitosanitar în plantațiile-mamă și școlile de vițe este obligatoriu și se efectuează anual, în scopul determinării stării fitosanitare a acestora, în prezența reprezentantului pepinierii viticole de către laboratoarele de încercări ale instituțiilor științifice, academice și de profil, abilitate de **Ministerul Agriculturii și Industrii substituit prin Hotărîrea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009**.

66. Laboratoarele de încercări a materialului de înmulțire și săditor viticol, acreditate în modul stabilit, efectuează controale fitosanitare în plantațiile altoi și portaltoi și în școlile de vițe, testarea materialului de înmulțire și săditor viticol la prezența virusurilor și formei latente a cancerului bacterian, precum și testarea solurilor la prezența nematozilor pentru înființarea plantațiilor altoi și portaltoi și școlilor de vițe.

67. Controlul fitosanitar se realizează prin examinarea vizuală a butucilor sau vițelor pe întreaga suprafață a plantației la prezența simptomelor bolilor virotice, cancerului bacterian și altor agenți patogeni cu caracter restrictiv. Rezultatele controlului fitosanitar se înscriu în Registrul controlului fitosanitar, cu perfectarea Actului de efectuare a controlului fitosanitar.

68. Examinarea vizuală a butucilor sau a vițelor la prezența simptomelor bolilor virotice se efectuează în plantațiile portaltoi și altoi de două ori în decursul perioadei de vegetație - în faza de creștere intensivă a lăstarilor (aparitia inflorescențelor) și înainte de recoltare, în școlile de vițe - o dată, în lunile august - octombrie.

În cadrul primei examinări se identifică plantele care manifestă simptome de scurt-nodare, cloroză infecțioasă, mozaic nervurian, marmorare și enațiune, iar la a doua examinare - de răsucire a frunzelor, cloroză infecțioasă, scurt-nodare, marmorare, îngălbenire aurie, striere a lemnului și cancer bacterian.

69. Dacă testarea în laborator confirmă prezența bolilor virotice pînă la 10 % din butucii cu simptome - aceștia se defrișează și se distrug prin ardere, iar plantațiile-mamă se monitorizează minuțios de către subdiviziunile teritoriale ale Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer.

În cazul în care sînt afectați de boli virotice mai mult de 10 % din butuci sau dacă, cumulativ pe parcursul anilor, afectarea constituie mai mult de 15 %, plantațiile altoi se declasează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer în plantații viticole pentru struguri, iar plantațiile portaltoi se defrișează sau se transformă în plantații viticole pentru struguri prin altoire pe loc.

70. La producerea materialului săditor viticol de categoria "Bază" nu se admite afectarea vițelor de boli virotice și/sau de cancer bacterian.

71. Materialul săditor de categoriile "Certificat" și "Standard" din școlile de vițe cu afectare de boli virotice pînă la 10 % se elimină din acestea în timpul controlului fitosanitar, iar cu afectare mai mult de 10 % - se declasează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer într-o categorie mai inferioară.

72. Examinarea vizuală a butucilor la prezența simptomelor de cancer bacterian se

efectuează primăvara, pînă la începutul vegetației, sau toamna, după căderea frunzelor, iar a vițelor - înainte de recoltare sau în timpul sortării materialului săditor.

73. Butucii afectați, precum și butucii vecini acestora (cîte unul din ambele părți) se marchează, apoi se defrișează și se distrug prin ardere, solul se dezinfectează. Golurile în plantațiile-mamă de categoria „Certificat” se completează cu material săditor de aceeași categorie. Vițele afectate de cancerul bacterian se distrug prin ardere.

Procesul de distrugere a butucilor și a vițelor afectate se monitorizează de către subdiviziunile teritoriale ale Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer.

74. În cazul în care este înregistrată cel puțin o plantă cu simptome de cancer bacterian în plantațiile de categoria „Prebază”, acestea se resping; iar plantațiile de categoria „Bază” se declasează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer în plantații de categoria „Certificat”.

Plantațiile-mamă de categoria „Certificat” se resping în cazul în care numărul butucilor afectați este mai mare de 5% sau dacă, cumulativ pe parcursul anilor, afectarea constituie mai mult de 8%.

75. Testarea solului la prezența nematozilor - vectori ai virusurilor se efectuează la etapa elaborării proiectelor de înființare a plantațiilor portaltor și altoi sau a școlilor de vițe, însă nu mai devreme decît cu un an pînă la plantare.

76. Prelevarea probelor de sol se efectuează în prezența reprezentantului pepinieriei viticole, cu întocmirea unui proces-verbal de prelevare a probelor de sol pentru examinare la prezența nematozilor - vectori ai virusurilor viței-de-vie.

De la fiecare hectar de teren se prelevează cel puțin 5 probe.

77. Examinarea probelor de sol se efectuează în decurs de cel mult 10 zile din ziua prelevării acestora prin metode aprobate de instituția științifică de profil. Rezultatele examinării se înscriu în Actul de examinare a probelor de sol la prezența nematozilor - vectori ai virusurilor viței-de-vie.

78. Testarea materialului biologic inițial („Materialul amelioratorului” și „Prebază”) la prezența virusurilor și formei latente a cancerului bacterian se efectuează în condiții de seră, în cîmp deschis și în laborator prin metode de cercetare, aprobate de instituția științifică de profil.

79. Testarea plantațiilor-mamă și școlilor de vițe, a materialului de înmulțire și săditor viticol de categoriile „Bază”, „Certificat” și „Standard” la prezența virusurilor se efectuează prin metode de laborator, preferențială fiind cea imunofermență (testul ELISA).

Testarea materialului de înmulțire și săditor viticol prin testul ELISA se efectuează la principalele boli virotice - scurt-nodarea, cloroza infecțioasă, mozaicul nervurian, marmorarea, răsucirea frunzelor și strierea lemnului.

80. Probele pentru testul ELISA pot fi reprezentate prin butași din coardele anuale bine maturate și rădăcini. În plantațiile portaltoi și altoi testului ELISA sînt supuși butașii, iar în școlile de vițe - vițele sau rădăcinile vițelor.

81. Proba pentru testul ELISA, în funcție de materialul examinat, se constituie din:

1) 1 - 2 butași, cu lungimea de 15-25 cm și grosimea de 8-13 mm de la fiecare butuc testat sau un butaș de la fiecare 2000 coarde standard;

2) 1 - 2 vițe sau rădăcini, cu lungimea de 12-20 cm și grosimea de 2-3 mm de la fiecare 2000 plante.

82. În plantațiile-mamă probele pentru testul ELISA se preiau de la butucii examinați în raportul specificat la pct. 45 din prezenta Reglementare tehnică. Controlul stării fitosanitare a plantațiilor-mamă prin testul ELISA se efectuează în așa mod încît în decursul perioadei de exploatare a plantațiilor, testării să fie supuși toți butucii.

83. Prelevarea probelor pentru testul ELISA se efectuează de către laboratoarele de încercări acreditate, în prezența reprezentantului pepinieriei viticole, cu întocmirea unui proces-verbal de prelevare a probelor de material biologic pentru testarea la prezența virusurilor viței-de-vie.

84. Examinarea probelor pentru testul ELISA se efectuează în decurs de cel mult 20 zile din ziua prelevării acestora de către laboratoarele de încercări acreditate. Rezultatele testării se înscriu în Actul de testare a materialului biologic la prezența virusurilor viței-de-vie.

85. În materialul de înmulțire și cel săditor viticol de categoriile „Prebază” și „Bază” nu se admite prezența virusurilor, iar în cel de categoriile „Certificat” și „Standard” - afectarea cumulativă de virusuri nu trebuie să depășească 5 % și, respectiv, 10 %.

În cazul în care, drept rezultat al testării, s-a constatat o afectare mai mare de virusuri, materialul se declasează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer într-o categorie mai inferioară, cu condiția ca procentul de afectare să se încadreze în limitele stabilite de prezenta Reglementare tehnică.

86. Testarea plantațiilor-mamă și a școlilor de vițe, a materialului de înmulțire și săditor viticol de categoriile „Bază”, „Certificat” și „Standard” la prezența formei latente a cancerului bacterian se efectuează prin metoda microbiologică sau PCR (reacția polimerică în lanț).

87. În plantații probele se prelevă de la butucii examinați în raportul specificat la pct.45 din prezenta Reglementare tehnică primăvara, vara sau toamna - în formă de butași, cîte unul de la fiecare butuc.

În cazul testării materialului de înmulțire viticol după recoltare probele se prelevă în raportul - un butaș de la fiecare 2000 coarde.

88. În școlile de vițe sau în cazul materialului săditor viticol probele se prelevă în următorul raport:

- 1) din lotul de pînă la 10 mii buc. - 10 vițe pentru fiecare combinație altoi-portaltoi;
- 2) din lotul de la 10 mii pînă la 100 mii buc. - cîte 10 vițe de la fiecare 10 mii;
- 3) din lotul de 100 mii buc. și peste - 100 vițe pentru fiecare combinație altoi-portaltoi.

89. Prelevarea probelor se efectuează de către laboratoarele de încercări acreditate, în prezența reprezentantului pepinieriei viticole, cu întocmirea unui proces-verbal de prelevare a probelor de material biologic pentru testare la prezența formei latente a cancerului bacterian (*Agrobacterium tumefaciens vitis*).

90. Examinarea probelor la prezența formei latente a cancerului bacterian se efectuează în decurs de cel mult 20 zile din ziua prelevării acestora de către laboratoarele de încercări acreditate și rezultatele testării se înscriu în Actul de testare a viței-de-vie la prezența formei latente a cancerului bacterian (*Agrobacterium tumefaciens vitis*).

91. În materialul săditor viticol de categoriile „Prebază” și „Bază” nu se admite prezența formei latente a cancerului bacterian, iar în cel de categoriile „Certificat” și „Standard” gradul de afectare nu trebuie să depășească 10 % și, respectiv, 20 %.

În cazul în care, drept rezultat al testării, s-a constatat un grad de afectare mai mare, materialul se declasează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer într-o categorie mai inferioară, cu condiția ca procentul de afectare să se încadreze în limitele stabilite de prezenta Reglementare tehnică.

Materialul săditor cu un grad de afectare mai mare de 20 % nu se recomandă de a fi utilizat la înființarea plantațiilor viticole pentru struguri.

VII. Certificarea, controlul producerii și comercializării materialului de înmulțire și săditor viticol

92. Certificarea materialului de înmulțire și săditor viticol include evaluarea purității biologice și purității tehnice.

1) Evaluarea purității biologice se efectuează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer în baza actelor specificate la capitolul VI din prezenta Reglementare tehnică, emise de laboratoarele de încercări, cu eliberarea Certificatului de puritate biologică.

2) Evaluarea purității tehnice (indicilor de calitate) se efectuează de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer cu eliberarea rapoartelor de evaluare a calității materialului de înmulțire și săditor viticol, în baza cărora producătorii de material de înmulțire și săditor viticol emit certificatele de calitate.

93. Evaluarea indicilor de calitate a materialului de înmulțire și săditor viticol se efectuează de către autoritățile abilitate, în conformitate cu prevederile prezentei Reglementări tehnice și/sau standardele conexe la prezenta Reglementare tehnică, aplicabile produselor respective, cu înscrierea rezultatelor în Raportul de evaluare a calității materialului de înmulțire și săditor viticol.

94. Certificatul de puritate biologică se eliberează în baza actelor ce confirmă proveniența, autenticitatea și valoarea biologică a materialului de înmulțire și săditor viticol, rapoartelor de evaluare a calității, precum și a celorlalte acte specificate la pct. 97 din prezenta Reglementare tehnică.

Certificatul de puritate biologică al materialului de înmulțire și săditor viticol este document oficial destinat circulației produselor în Republica Moldova.

Textul certificatului se imprimă în negru pe hârtie roză.

95. Proveniența și autenticitatea materialului săditor se stabilesc în baza certificatelor de puritate biologică a materialului de înmulțire și a registrului de pepinieră, iar valoarea biologică – în baza documentelor de proveniență și a actelor de recunoaștere în plantațiile-mamă și școlile de vițe.

96. Butașilor altoiți și vițelor altoite li se atribuie categoria materialului de înmulțire utilizat la altoire în cazul în care butașii portaltoi și altoi sînt de aceeași categorie, iar în cazul în care categoriile diferă – categoria inferioară.

97. Producătorii de material de înmulțire și săditor viticol trebuie să dețină și să perfecteze, după caz, următoarele acte:

- 1) registrul de selecție;
- 2) registrul de pepinieră;
- 3) registrul de evidență a stocurilor – evidența intrărilor și ieșirilor de material de înmulțire și săditor viticol, pe furnizori și beneficiari, pe loturi cu specificarea strictă a etichetelor primite, a celor utilizate și a numerelor de ordine ale acestora;
- 4) actele de recunoaștere în plantațiile-mamă și școlile de vițe;
- 5) actele de efectuare a controlului fitosanitar, procesele-verbale de prelevare a probelor și actele privind testarea materialului de înmulțire și săditor viticol;
- 6) rapoartele privind evaluarea calității, certificatele de puritate biologică ale materialului de înmulțire și săditor viticol;
- 7) certificatele de calitate;
- 8) declarațiile privind producerea materialului de înmulțire, butașilor altoiți și materialului săditor;
- 9) prezenta Reglementare tehnică și alte documente normative în vigoare.

98. Declarațiile privind producerea materialului de înmulțire, butașilor altoiți și materialului săditor trebuie să fie prezentate subdiviziunilor interioare ale Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer în următoarele termene:

- 1) pentru coardele altoi și materialul săditor maturat – pînă la 1 ianuarie;

2) pentru coardele (butașii) portaltoi - pînă la 1 februarie;

3) pentru butașii altoiți - pînă la 1 iunie;

4) pentru materialul săditor vegetant - pînă la 1 iulie.

99. Controlul asupra producerii, comercializării și calității materialului de înmulțire și săditor viticol este exercitat de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer și subdiviziunile lui teritoriale, care supraveghează starea fitosanitară a plantațiilor altoi, plantațiilor portaltoi și școlilor de vițe, importul, eliberînd permisul de carantină fitosanitară pentru import (tranzit), precum și exportul acestuia sub aspectul purității de boli și dăunători de carantină și de alte obiecte fitosanitare cu caracter restrictiv, conform Legii nr. 506-XIII din 22 iunie 1995 cu privire la carantina fitosanitară.

100. Monitorizarea calității îngrijirii plantațiilor-mamă, producerii, condiționării, păstrării și comercializării materialului de înmulțire și săditor viticol se efectuează prin organizarea la toate etapele a inspectărilor asupra respectării tehnologiilor recomandate și cerințelor prezentei Reglementări tehnice.

Se monitorizează minuțios de către Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer producerea materialului săditor de diferite categorii de către unul și același producător.

101. În cazul depistării încălcărilor, Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer, în baza concluziilor comisiilor de specialitate create conform pct. 47 din prezenta Reglementare tehnică, adoptă decizii privind declasarea sau respingerea materialului de înmulțire și săditor viticol, sau privind prezentarea documentelor Camerei de Licențiere pentru suspendarea sau retragerea licenței de activitate a producătorilor și vînzătorilor materialului de înmulțire și săditor viticol.

Se declasează plantațiile-mamă și școlile de vițe, supuse controlului, în cazul în care acestea nu corespund condițiilor prevăzute de prezenta Reglementare tehnică pentru categoria respectivă, dar corespund condițiilor pentru categoria inferioară.

Se resping, fără a se cerceta alte condiții, plantațiile-mamă și școlile de vițe, precum și materialul de înmulțire și săditor viticol obținut din acestea, în cazul în care deținătorii acestora nu dispun de actele specificate la pct. 97 din prezenta Reglementare tehnică sau sînt grav afectate de calamități naturale, dau producții de calitate necorespunzătoare și care nu se încadrează în cerințele expuse la pct. 69-74 din prezenta Reglementare tehnică.

VIII. Comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol

102. Se admite spre comercializare doar materialul de înmulțire și săditor viticol certificarea căruia a fost efectuată conform cerințelor prezentei Reglementări tehnice, ambalat și marcat cu etichete, care atestă identitatea, autenticitatea și calitatea acestuia.

103. Comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol se efectuează în baza unui contract încheiat în scris între producător sau vînzător și/sau cumpărător, cu specificarea detaliată a cerințelor de calitate a materialului de înmulțire și săditor viticol.

În contracte trebuie să se indice cerințele privind testarea materialului de înmulțire și săditor viticol la forma latentă a cancerului bacterian, metoda de testare și rezultatele testării - liber de cancer, testat sau nontestat.

Comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol cu simptome (forma vizibilă) ale cancerului bacterian este interzisă.

104. Materialul de înmulțire și săditor viticol comercializat angro trebuie să fie însoțit de următoarele acte:

- 1) contract;
- 2) copia certificatului de puritate biologică;
- 3) certificatul de calitate;
- 4) certificatul fitosanitar pentru export.

105. La comercializarea materialului săditor viticol cu amănuntul, drept acte ce confirmă calitatea și starea fitosanitară servesc etichetele.

106. Producătorii și vânzătorii materialului de înmulțire și săditor viticol sînt obligați să păstreze, timp de 5 ani, copiile documentelor deținute.

107. Producătorii și vânzătorii materialului de înmulțire și săditor viticol garantează și poartă răspundere pentru puritatea soiului și clonei de soi, corespunderea dintre categoria și calitatea (viabilitatea și starea fitosanitară) materialului de înmulțire și săditor viticol, în conformitate cu prevederile prezentei Reglementări tehnice.

108. Producerea și comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol se admite doar de soiurile, inclusiv clonele acestora, incluse în Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova.

109. Modelele formularelor documentelor de ordin intern, menționate în prezenta Reglementare tehnică, se aprobă prin ordinul comun al **Ministerul Agriculturii și Industriei substituit prin Hotărîrea Guvernului nr.793 din 02.12.2009 MO nr.174-176/875 din 04.12.2009** și Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer.